

Oroszország: szövetségi törvény az információról, informatizálásról és az információ védelméről

Ismeretes, hogy a Szovjetunió és szövetségi rendszerének szétesése után minden – kis túlzással mondva – „utódállamban” a könyvtár- és tájékoztatásügyben is napirendre került az új törvényi szabályozások kérdése. A legkiválóbb szakemberek szorgalmas csapatai láttak hozzá az általuk szükségesnek vélt törvények szövegtervezetének kimunkálásához. A szóban forgó tervezetek ezt követően rengeteg vitán és véleményezési eljárás után estek át, de 1994 novemberéig mindhiába: törvénnyé sehol sem „magasztosultak”.

És ekkor – nem kis szakmai meglepetésre – az Oroszországi Föderáció Állami Dumája „megtörte a jeget”, és 1994. november 23-án új könyvtári és új köteles példány törvényt fogadott el. (E két törvény ismertetését lásd a *Könyv, Könyvtár, Könyvtáros* c. lap 1995. évi októberi számában, p. 35–41.)

Am a parlamenti szorgalom ezzel még nem merült ki, minthogy 1995. január 25-én szövetségi törvény született az információról, informatizálásról és az információ védelméről is. E sorozat teljessé tétele érdekében megjegyezzük még: 1995. május 27-én, az Oroszországi Nemzeti Könyvtár (korábban: Saitykov-Sedrin Könyvtár) megalapításának 200. évfordulóján elnöki rendelet kelt az Összoroszországi Könyvtári Nap évenkénti megünnepléséről annak elismeréseként, hogy az orosz könyvtárak jelentős mértékben járultak hozzá a honi művelődéshez, tudományhoz és kultúrához, továbbá hogy a társadalom életében játszott jövőbeli szerepük növekedése is elkerülhetetlen.

Ezt követően hadd kezdjük meg a „sokszólamú”, összesen 5 fejezetből, 25 cikkelyből és rengeteg bekezdésből álló információs törvény ismertetését.

Az általános kérdésekkel foglalkozó első fejezet alá három cikkely nyert besorolást, úm. a törvény hatálya (ez kiterjed a dokumentális – dokumentummá rögzített – információra, az információs technológiára, más szóval: az informatizálásra és az információvédelemre), a törvényben alkalmazott fogalmak meghatározása (információ; informatizálás; dokumentált információ avagy: dokumentum; információs folyamatok; információs rendszer; információforrások; állampolgári információ; bizalmas információ; az automatizált információs rendszereket és bennük alkalmazott technológiákat biztosító eszközök; az információforrások, információs rendszerek, technológiák és eszközök működtetője; az információforrások, információs rendszerek, technológiák és eszközök tulajdonosa; az információk hasznosítója, felhasználója), az

állam kötelezettségei az információforrások és az informatizálás terén.

Ami az állami kötelezettségeket illeti: „Az információforrások és az informatizálás alakítása terén követendő állami politika az Oroszországi Föderáció társadalmi és gazdasági fejlődésével összefüggő stratégiai és operatív feladatok megoldásának hatékony és minőségi információellátását garantáló feltételek megteremtésére irányul.” Ebbe a magyarul meglehetősen körülményesen hangzó mondatszövevénybe sok minden belefér, még az állami „bugyelláris” szélesre nyitása is.

A második fejezet és az ide tartozó 4–11. cikkely az információforrások kérdéskörében foglal állást. Így intézkedik az információforrások jogrendi helyéről, az információk dokumentálásáról, vagyoni és tulajdoni helyzetéről, az állami információforrásokról, a dokumentált információk e források közé való utalásának kötelezettségéről, és az információforrások és az orosz nemzeti tulajdon viszonyáról, az információforrások hozzáférés szerinti kategorizálásáról és a személyi adatokról.

A hozzáférés tekintetében a törvény határozottan veti el a szükségtelen titkolódzást – a titkosítást és a bizalmassá nyilvánítást –, miközben a személyiségi jogok tisztelete jegyében a személyi adatok bizalmasságát teljes mértékben garantálja.

Igen gondos azon információfajták listája, amelyeket nem szabad korlátozottan hozzáférhetővé tenni, amiben a közelmúlt „nem informálási” szokásainak továbbélésétől való félelem és a demokratikus állammá alakulási szándék egyaránt tükröződik. Ezt a megállapítást támasztja alá egyébként a 12–15. cikkelyt magába foglaló harmadik fejezet is, amely az információforrások használatát foglalja szabályokba. Az egyes cikkek a következő kérdésekre felelnek: miként lehet realizálni az információforrásokból való informálódás jogát; mik az információkhoz való hozzáférés (bírói eljárásig menő) garanciái; hogyan férhetnek hozzá az állampolgárok és a szervezetek a róluk szóló információkhoz (itt is bírói eljárás van kilátásba helyezve a kérelmek nem teljesítése esetén); az információtulajdonosnak milyen kötelezettségei vannak, és milyen felelősséget visel a törvény betartásáért.

A negyedik fejezet és a keretében található 16–19. cikkely az informatizálással, az információs rendszerekkel, illetve a működtetéshez szükséges technológiákkal és eszközökkel foglalkozik. Konkrétan a következőkkel: az információs rendszerek (technológiák és eszközök) létesítése és működtetése, az információs rendszerek (technológiák és

eszközök) tulajdonjoga (ez lehet magán-, jogi személyi és állami tulajdon), a szerzői joggal kapcsolatos kérdések, az információs rendszerek certifikálásának kötelezettsége (ami a nyilvános rendszerekre terjed ki).

Az ötödik fejezet az információvédelemé. Mégpedig két vonatkozásban is. Az egyik – mondhatnánk könyvtáros kifejezéssel – a fizikai információvédelem, tehát az, hogy az információ hordozóján, amíg szükséges fennmaradjon. A másik az információ birtokosainak és használóinak jogi védelme, ami egyfelől birtokos és birtokos közötti viták, másfelől birtokos és használó közötti nézeteltérések bírósági rendezését jelenti.

A záró rendelkezések az elnök és a kormány számára részint jogszabály-harmonizációt írnak elő az érintkező jogszabályokkal, részint pedig végrehajtási jogszabályok kiadását várják el az illetékes állami szervektől.

/Federal'nyj zakon „Ob Informacii, Informatizacii i szaitie informacii.” Prinát Gosudarstvennoj Dumoj 25 áнварá 1995 g. = Naučno-techničeskaá Informaciá, ser. 1. 4. sz. 1995. p. 2–8./

(Futala Tibor)

A Cseh Köztársaság Nemzeti Információs Központja

A hajdani ÚVTEI 1992. július 7-ével alakult a Cseh Köztársaság Nemzeti Információs Központjává (*Národní informační středisko České republiky = NIS ČR*). A névcseré korántsem formális, ui. minél tovább, annál inkább a „NIS ČR-nek folyamatosan nemcsak az egész információs környezet változásaival kell összhangba kerülnie, hanem a Cseh Köztársaság gyorsan változó politikai és gazdasági környezetével is, ami kihat a központ információs erőforrásaira és használói bázisára. Kiindulópontként kimunkálták az intézmény információs – átalakítási – tervét, amely a NIS ČR feladatát az állami információs rendszer és a cseh informatika keretében határozta meg”.

Hogy „mit tud” és „mit kínál” ezen az úton előrehaladva az intézmény, arról az itt referált bemutatkozás tájékoztat.

Benne mindenekelőtt a NIS ČR rendelkezésre álló erőforrásokról esik – előbb a megnevezés, majd a tüzetes leírás szintjéig – szó. Mi itt és a továbbiakban is lényegében a megnevezés szintjén fogunk megállapodni, mint olyanon, amely elégséges a távolról történő ismerkedéshez. Az intézmény konkrétan az alábbi erőforrásokkal diszponál:

- adatbázisközpont, amely az InfoNIS rendszer keretében közvetíti a hazai és külföldi előállítók bázisait;
- számítógépes kapcsolat a külföldi adatbázisközpontokhoz, ami több száz további adatbázist tesz hozzáférhetővé;
- EURO INFO levelezőközpont kis- és közepes vállalatok nemzetközi kapcsolatteremtése céljából;
- a Világbank, az Európai Unió intézményei és szervei által kibocsátott hivatalos kiadványok;
- 14 regionális iroda a Cseh Köztársaság jelentősebb városaiban.

A fent felsoroltak igénybevételével a NIS ČR szolgáltatáskínálata a következő:

- tájékoztatás a hazai és külföldi információs erőforrásokról, cégekről (címtől éves tevékenységükig), bankokról;
- gazdasági információk (konjunktúramutatók, statisztikák, szemlék);
- a Törvénygyűjteményből hatályos jogszabályok teljes szövegének szolgáltatása a PALLAS rendszer közvetítésével;
- újdonságtájékoztatás a legkülönbözőbb diszciplínák területéről;
- az EU tevékenységével kapcsolatos jogszabályozási, projekt- és kínálati információk nyújtása;
- tájékoztatás az ország nyersanyag- és ásványi lelőhelyeiről a Geofond központ révén;
- a külföldi nem beruházás jellegű segélyprogramok (pl. PHARE) ismertetése;
- a Világbank, az EU hivatalos kiadványainak árusítása;
- vállalkozást segítő tájékoztatás, valamint felvétel a Vállalati Adatbankba;
- a hazai és külföldi vállalatok kereskedelmi és termelési kapcsolatainak szervezése;
- tematikus sajtókivágatok a külföldi lapokból;
- az *i* című informatikai szaklap kiadása és terjesztése;
- információs munkatársak és felhasználók képzése, illetve továbbképzése.

Látható, hogy a NIS ČR igencsak „sok lábon” kénytelen állni. És: a bemutatkozás tanúsága szerint kénytelen igencsak udvarias stílust meghonosítani az ügyfelek megnyerése érdekében.

/ŠTEFEC, R.: Transformace NIS ČR. = I, 37. köt. 4. sz. 1995. p. 85.

Národní informační středisko České republiky (NIS ČR) se představuje. = I, 37. köt. 4–5. sz. 1995. p. I–IV+I–IV./

(Futala Tibor)